

Sandu TELEAJEN:*Cândva la Iași*

În stagiunea 1929–1930, directorul Iorgu Iordan hotărăște schimbarea sistemului punerii în scenă a pieselor de către societarii de cl. I-a, angajând ca director de scenă al teatrului pe Aurel Ion Maican, fost director de scenă la teatrele: «Popular», «Cernăuți» și «Chișinău». Îndrăzneț, stăpân pe o experiență bogată și în succese și în înfrângeri, convins că teatrului românesc în general îi trebuie aer proaspăt prin înnoirea mijloacelor de realizare tehnică, iar în provincie prin închegări de ansambluri omogene, protagoniștii, aici, fiind în număr redus, noul direct de scenă schimbă complet menirea de joc și de montare a Teatrului ieșean. Din 1929, scena ieșeană a deschis larg porțile, tuturor înscenărilor cu rezultate durabile experimentate pe scenele celor mai moderne teatre din Apus. Cadrelui mărginit la trei pereți de odinioară i-a luat locul un circular și perdele negre, în spațiul cărora sunt jucate piesele, fie în stilizări plastice fie în siluete valorificate prin jocul reflectoarelor. Prosceniul, care a înlocuit vechea rampă, stabilește o caldă legătură între actor și spectator, vechile rivalități și plafoane aproape au dispărut [...]

Stagiunea 1930–1931, aduce și în viața Teatrului Național din Iași ca în aceea a tuturor teatrelor din țară, o profundă schimbare. Legea de organizare a teatrelor, așa-numita Lege „Lapedatu“, care înlocuise încă dela 1926 vechea lege „Haret“, e abrogată. Ministerul Artelor fiind desființat, teatrele sunt trecute la Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, iar funcționarea lor e încadrată într-o nouă Lege numită: „pentru organizarea pe baze autonome a Teatrelor Naționale și Operelor Române“. Se schimbă complet componența comitetelor de conducere; artiștii sunt acum angajați cu contracte individuale ca înainte de 1878; se prevăd norme noi de selecționare, vechile grade de stagiari și societari dispar; salarizarea se face pe baze de foi calificative; pensionarea artiștilor are procedee mult mai simple și mai rapide. Profesorul Iorgu Iordan, demisionând, sarcina transformării Teatrului Național ieșean în „Regie Autonomă“ revine, tânărului romancier moldovean *Ionel Teodoreanu*, numit director la 1 August 1930. Conducerea „Regiei Autonome a Teatrului Național din Iași“ se face acum de noul director, ajutat de un consiliu de Ad-ție compus: din Mihail Sadoveanu, Petru Bogdan, Iorgu Iordan, Ilie Florescu, Demostene Botez, Al. O. Teodoreanu, Aurel Ghițescu, I. C. Damira și Const. Hindei, administratorul teatrului. Din acest consiliu o parte dintre membri alcătuiesc și Comitetul de lectură menit să fixeze repertoriul stagiunilor în curs. [...]

Începută la 8 Octomvrie a.c. cu înscenarea a zece „schite“ de I. L. Caragiale, stagiunea 1932–1933 e pornită pe o lungă serie de biruinți. *Infernul* de K. Bramson; *Cadavrul viu* de Lev Tolstoi, *Mireasa din Tărăscău* de Otto Indig, *Sosesc diseară* de Tudor Mușatescu; *Anuța* de Lucreția Petrescu, s-au jucat cu un succes surprinzător față de vremurile de acută criză economică prin care trecem. Îndeosebi *Cadavrul viu* și *Mireasa din Tărăscău*, jucate fiecare câte două săptămâni în șir cu o medie de rețetă serală de 15.000 lei, dovedesc nivelul superior de evoluție al Teatrului ieșean atât prin calitatea artiștilor săi cât și prin destoinicia celor doi conducători: directorul Teatrului, Ionel Teodoreanu, și directorul de scenă, Aurel I. Maican. Jocul actorilor ieșeni prin faptul modernizării repertoriului și al înscenării de piese ne jucate în țară, marchează un inedit în creații, inedit pe care însăși vârsta actorilor, – majoritatea nu au împlinit 40 de ani – ne face să-l socotim simptomatic. El va urca, cu siguranță, actuala generație pe culmile ce vor marca o epocă nouă, epocă sortită să rămână hotărâtoare în evoluția Teatrului moldovenesc. În cei 4 ani ai ultimului directorat de scenă, aproape fiecare stagiune a adus cel puțin două mari succese cu piesele jucate, piese care au întrunit o medie de 20–30 spectacole. Teatrul moldovenesc este desigur o instituție, cu care dacă bătrânul oraș al culturii românești, Iașul, s-a purtat de multe ori vitreg în trecut, se poate socoti vrednic să se mândrească azi.